

Ты будзеш морам міру і дружбы

Усю ноч за бартом карабля вясмі-
бальны шторм. Пляжкі ў такое на-
двор'е несі радыёхвацху.

Эдуард Міхалкевіч уважліва со-
чыць за афірам. Берга дае радыёгра-
му карабля. Эдуард запісвае тэкст.
Раптам перадача абарвалася, у тэле-
фонах пачуць незвычайны шум.
Эдуард адкрыў крышку радыёпрыём-
ніка, спрабуючы знайсці пашко-
джанне. Упэўнены, што рамонт зойме
нямала часу, Эдуард дакладвае ка-
мандаму аб выхадзе са строю стан-
дэй.

— Мне неабходна сувязь з бера-
гам... чутца адка.
— Есць наладзіць сувязь з бера-
гам!

Эдуард правярае мантаж і схему
апаратуры. Тут усё ў парадку. Зна-
чыць, інструменты не дзе ў антаце,
але антены адвод непашкоджаны.
Эдуард высаківае на палубу. Вецер,
напоўнены вадзянымі пырскамі, ударыў
у твар радзіста. Хвалі з шалёнай
сілай рабаваліся аб борт, абдаючы
палубу валам вады.

Рэдка даводзілася Эдуарду бачыць
такую бурную стыхію. Дома, на Гро-
дзеншчыне, Эдуард пра мора ведаў
толькі з кніг. У школе аднакласнікі
лічылі яго марскім романтикам. Не,
гэта было не кліпн, не жарт. Эдуард
давабіла да сямі марская стыхія.
Калі прыйшоў час ісці хлопцу ў ар-
мію, ён доўга прасіў у ваенкамаце,
каб паслаў яго ў марскі флот.

Эдуард накіраваў у вучэбнае
падразделенне сувязі. Зямляк Ва-
ляцін Леўчанка часта жартаваў:
— Вось табе, Эдзік, і марская ра-
мантыка. Жывём на беразе...

Міналі дні, месяцы. Эдуард скончыў
вучобу па спецыяльнасці радыё-
тэлеграфіста-аператара флоту па пер-
шаму разраду. А ў асабістай карточцы
— вось падзяк ад камандавання
за добрасуменную вучобу і службу.

Хоць і ўдлівым жартаўніком, але
і лепшым сябрам Эдуарда быў Валяцін
Леўчанка. Заўсёды разам яны
рыхтаваліся да занятак, разам ха-
дзілі ў горад. Абодвум хацелася служыць
на караблі, кіраваць склад-
най баявой тэхнікай.

Нарэшце былі зачытаны загад,
па якому Эдуард Міхалкевіч і
Валяцін Леўчанка накіроўваліся
разам на бальны карабель. Пляжкі бы-
ло ўважліва, як пачнецца яго
сапраўдны служба.

І вось ён ступіў на трап карабля.
Сэрца Эдуарда незвычайна застукала
ў грудзях. А потым рука пацягнулася
да бэкасыркі. Ададзена першая
важковая частка ваенна-марскому
сігнару — сігнару ваенна!

З гэтага і пачынаецца служба ма-
лагато марак. Эдуард стаў на вах-
це, нёс налады расшыкоўнага па
карабелю або дыявалі па кубрыку.
Потым пачыналіся практычныя за-
няткі па спецыяльнасці. Хоць ён і
меў першы разрад радыётэлеграфіста,
але служба — не вучоба. Новая наў-
даны, новая цяжкасць. І таго, хто
марыў аб моры, хто падавіў яго на-
ваўсёды, не скарылі ні цяжкасці, ні
выпрабаванні суровай службы. Увесь
мінула года Эдуард стаў на
самастойную вахту. А неўзабаве
флотская газета змясціла фота Эдуар-
да Міхалкевіча. Над ім гаварылася,
што малады марак паспяхова вытры-
маў практычны экзамен на трэці
клас па сваёй спецыяльнасці, сама-
адана нясе радыёхвацху.

Прайшла зіма ў суровых марскіх
паходах. Малады радзіст старанна
нёс службу, забяспечваў бесперабой-
ную сувязь з берагам і карабелі.
Аднак адчуваў, што веды, атрыманыя
у вучэбным падраздзеленні, ужо не-
дастатковыя.

Адпачыў Эдуард прананаваў сваю
му сябра:
— Валяцін, давай рыхтавацца
да здыку на другі клас.

З дня ў дзень павышаючы сваё
баявое майстэрства савецкіх ма-
рак—істэмаў вартыя нашых марскіх
граніц.
На здымку: На вучэбны ў моры.
Фота К. Рошычна. Фатахроніка ТАСС.

У маі гэтага года Эдуард Міхалке-
віч вытрымаў экзамен на радыста
другага класа. Але неспакойнае ка-
самольскае сэрца! Цяпер ён вых-
туецца павысці сваю вайсковую спе-
цыяльнасць да першага класа.

Увесь год на флот прыдзе новае па-
наўненне. Эдуарду Міхалкевічу, як
радысту-выдатніку камандавання ка-
рабля даручыць навучаць маладых
марак. І няма сумнення, што Эдуард
надрыхтуе добрую замену тым,
хто адслужыў свой тэрмін.

...Штармавы вецер не сціхаў. Но-
вы вал, які грозна накіраваўся на па-
лубу, абдаў Эдуарда золькай вадой.
Ад думкі, што абрыў антэны можа
быць высока на мацце, замераў сар-
ца. Карабел гойдаўся ад бартавой
качкі. Нават на палубе стаіць небя-
спечна. А ледзі траба на маццу. Эдуард
кінуўся да трапа. Яму здавалася,
што за ім сочаць сам камандзір, вочы
таварышаў-касамольцаў, напічкі.
І ён смеў ўзбярэцца па трапу.
Правераны адвод антэны. Не, абрыў
недзе вышэй.

Эдуард акінуў позіркам стройны
ствол маццы. Думка была адна: «Не-
абходна сувязь з берагам». Радзіст
моцна ўчапіўся за мокрую скобы і
шпарка пачаў падымцацца на мацца-
вым трапу. А мацца хілялася то ў
адзін бок, то ў другі. Рукі ўсё больш
каччалі ад холоду, роба перастала
саргаваць цела. Толькі ён не сарваў-
ца. Раптам Эдуард адчуў, што рука
напактала нейкі канец провада. Вось
яно!.. Абяліўшы маццу, ён намагаўся
у кішні мантажны нож, зачыніў кан-
цы абрыў і звёў іх. Здавалася, губ-
лялася апошнія сілы і ён ледзьве
дабраўся да вахцённага століка. На-
сунуўшы тэлефон на вушы, пачуў,
што бераг настольва дабіваецца су-
вязі з карабелю. Эдуард Міхалкевіч
прыняў радыёграму. Потым адпара-
таваў:

— Таварыш капітан другага ран-
гу! Абрыв антэны на фокмацце вы-
праўлены! Есць сувязь з берагам!
— На фокмацце? — здзіўлена ка-
мандамір.

...Гэтым летам Эдуард Міхалкевіч
збіраецца ехаць у кароткатэрміновы
адпачынак на Гродзеншчыну, у вёс-
ку Залессе. Аднавакоўцы яго маюць
права ганарыцца сваім земляком.

Слаўных, мужных і героіскіх сыноў
да флоту Беларусі. Гэта дружны,
баявы і вясёлы народ. Кожны з іх
выдатна валодае складанай баявой
тэхнікай, усюды і ва ўсім настойлі-
вы, дысцыплінаваны і ў меры сціп-
ны.

Выдатна нясе службу старшы матрос
Мікалай Табанюк з вёскі Заброўка
Гомельскага раёна.

На ахове марскіх граніц стаяць
Леанід Сідаранка з Капаткевіч, Мі-
калай Каўн і Уладзімір Кавалёў з Ры-
гачова і інш. Усе мы разам з паслан-
німі братніх саюзных рэспублік жывём
адным жывём, адным імкненнем
і жаданнем — абараняць мір,
стваральную працу нашата народа.

...Калі спускалася на трапу і
ідзеш уздоўж берага ў спакойнае
надвор'е, нельга не залюбавацца, як
мора, супакойнае, успрымае лас-
кавы позірк сонца. Прыеўшы на вы-
шчынах надаўны штормам каменні,
здумаецца. Прапываюць перад ва-
чыма кадры кінафільмаў, расказы
ваенных марак, нягоды і разрухі
мінулай вайны.

І хочацца верыць, што гэтае ста-
лае, блакітнае Балтыйскае мора ста-
не назаўсёды морам міру, морам
дружбы...

В. ГРОДНІКАЎ,
старшы матрос.
Чырвоначыны Балтыйскі флот.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАГЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 58 (1384)

Субота, 25 ліпеня 1959 года

Цана 40 кап.

Чарнаморскі флот. Старшыня
каманды матарыстаў падводнай лодкі
старшыня І-й стацыі В. Качкароў. На-
даўна ён уважліва знае знамя
«Выдатнік Ваенна-Марскога Флоту».

Тэматычны паказ фільмаў

Заўтра савецкі народ адзначае
Дзень Ваенна-Марскога Флоту
СССР. У сувязі з гэтай значна-
нальнай датай на ўсіх сельскіх кінаста-
ноўках рэспублікі праводзіцца шырокі
паказ кінафільмаў аб героях
Ваенна-Марскіх Флотэ нашай дзяр-
жавы.

Гледзячы Вяшчэчынны ў гэтым лі-
пазнаемца з фільмамі «Блізе ад-
важ адзінкі», «Крысець «Вары»,
«Балтыйская слава», «Капітан пер-
шага рангу» і іншыя. Кінакарціна
«За тых, хто ў моры», пастаўлена
па аднайменнай п'есе Б. Лаўранца,
паказана днём гамільчана. Хлеб-
робы Брэсцкай вобласці пазнаемца
з фільмамі «Адмірал Ушакоў» і «Ка-
рабелі штурмуюць бастыён». На Ма-
гілёўскім вяснім пачынаюць сарод
гледзець карыстаюцца фільмамі «Ка-
мандамір карабля», «Часверты перы-
скоп», «Каардынаты невадомы» і інш.

На кінастанойках Мінскай вобласці
і ў гэтых дні дэманструюцца філь-
мы «Гібель Арла», «За ўладу Савет-
таў», «Корцік», «Матрос Чыжык».

К. РАМАНОВСкі.

Творчая справаздача

У Мінску праходзіць месячнік
творчых справаздач канцэртаў калек-
тываў мастацкай самадзейнасці раён-
ных ламоў культуры Мінскай воб-
ласці. Самадзейныя артысты Бары-
сава, Дзяржынска, Пухавіч, Смаля-
віч выступалі з цікавымі і зместо-
вымі канцэртамі перад сталічным
гледзачам.

Аб'якавасць да важнай справы

Радасна ўзбуджана вярталася
Люба Андрэенка з абласнога семіна-
ра загаловак кніжных магазінаў
спячывае кніжніцы. Многа цікава
і пачувальнага яна пачула і
убачыла ў Магілёве. І ўвесь доўгі
шлях да раёнага цэнтру Краснаполь-
ска выношвала яна ў думках новай
планы.

Перш за ўсё неабходна выкінуць
прылаўкі. Люба наглядзіла, як бы-
ка ідзе гандаць у магазінах, дзе бы-
ма гэтых бар'ераў паміж пакупніком
і кнігай. Чалавеку не трэба чакаць,
пакуль прадзвецца пайдыць да яго.
Пакупніку можна з асалодой, якя

знаёма кожнаму кінаголю, патры-
скава кнігу ў руках, ацаніць не па-
ліграфічнае афармленне, малюнкі,
прабачы вачыма прамову. І прадз-
вецца мае больш часу, каб пагутарыць
з пакупніком, парэкамендаваць яму
патрэбную літаратуру.

А потым столікі. Пабыўшы столі-
каў на самых людных месцах. Тым
больш, што цяпер лета. Нават пры-
ёмна пасадзіць на свежым паветры,
у гэтай засені друзу за столікам,
поўным кніг у рознакаляровых во-
кладках.

І кнігапошы. Аказваецца, можна
мень праміне 8—10 кнігапошы.
У гэтым Люба пераказвала на се-
мінары. А кнігапошы звязваюць па-
купнікі з магазінамі. Хто пакладзе
пачатак хатняй бібліятэцы, таго по-
тым ужо ніяк не адарэш ад кніг-
ні...

Так думала загадчыца магазіна,
калі вярталася дахаты з абласнога
семінара.

А назаўтра Люба Андрэенка раней
звычайнага з'явілася ў кнігарню, каб
прыкінуць, якую тут патрэбна пра-
весці рэканструкцыю. Толькі прыход
першага пакупніка адразу ж ад-
гэтай справы. Ён хацеў набыць кніж-
ку казак у падручак сваёй дачушцы,
якая паспяхова перайшла ў дру-
гі клас. У гэтую раніцу Люба Андрэ-
енка была асабліва ветлівая і гавар-
кава. І пакупніку ўзяў дзве кніжкі,
калі для сябе. Пакідаючы магазін, ён
запытаў:

— Ці не можаме сказаць, каля
прыбудоў новай партыя літарату-
ры? — і пакупнік расказаў, што яго
асабліва цікавіць.

Радзісты і прызнаны настрой не
пакідаў Любу Андрэенку да таго ча-
су, пакуль у магазін не зайшоў та-
варазнаўца па кнігах райсаюзаў са-
юза Федар Аўсянік. Ён, моўчы кі-
нуўшы галаву ў знак прывітання,
накіраваў пахмурны позірк на па-
ліцы, шчыльна заставленыя кнігамі.

— Дрына працую. План не вы-
конваецца. Трэба наіскаць.
Загадчыца кнігарні пачала гаварыць
пра свае задумкі. Аўсянік

На ўборцы ўраджаю

Сцямя Іванавіча Селюкова, загад-
чыка Касцюкоўскай сельскай біблі-
ятэкі Гомельскага раёна, амаль заўсё-
ды ў вострым раіне сусцежэнне на
двары каля імя Сталіна. У гэты
час тут размяркоўваюцца налады
на працу, а бібліятэкар збірае не-
абходныя звесткі для Дошкі паказ-
чыкаў, матэрыялы для насяненя
газеты і баявых лістоў. Адначасова
ён плануе і сваю працу: трэба ўлі-
чыць, куды ідуць на працу актывісты
бібліятэкі, куды пайсці самому, каб
таксама прывесці з калгаснікамі гу-
тарак, пачытаць ім навіны аб пера-
дзям вольна працы.

Селюкоў — сакратар мясцовай
партыйнай арганізацыі. Усю дзён-
нась актыві бібліятэкі ён накіроўвае
на тое, каб паспяхова рэалізаваць
калясы дэтрмінаваны выкананне сямі-
годнага плану. Звыш 80 дакладаў,
лекцыяў, гутак і калектывных чы-
таніяў праведзена агітатарамі за
апошні час па матэрыялах XXI з'езду
КПСС і чэрвеньскага Пленума ЦК
КПСС.

Сельсагаспадарчыя веды і вопыт
перадачы калгаснай вытворчасці
бібліятэка прапанаваў самамі раз-
настайнымі формамі і метадамі. На-
прыклад, у чырвоным кутку на жэ-
ўдэлагалодчый фэры вывешаны аба-
вядальныя дэяжкі, сьвінарка, до-
вадзіныя графікі налоў малака, што-
ра афармлена нагляднай агітатыва —
лосунгі, плакаты, дыяграма росту
эканоміі калгаса за сямігоддзе.
Своечасова выпускаюцца насяненя
газета і «Баявыя лісты».

Цяпер актывісты бібліятэкі пра-
цуюць сарод калгаснікаў, занятых
ўборкай ураджаю. Добра пра-
дзіць сваю працу калектыв настав-
чыкаў мясцовай школы. Паміж імі
размеркаваны абавязкі: за выпуск
насяненя друку адказвае т. Федар
Дзюбіна, за наглядную агітатыву —
т. Дзюбіна, за правядзенне лекцыяў,
гутак і калектывных чытаніяў —
т. Буявіч.

У бібліятэцы аформлена вялікая
кніжная выстаўка «За высокі ўра-
дажэй».

За апошні дні праведзена шэсць
калектывных чытаніяў брашуры аб
ўборцы дзіркосных траў. Гэта да-
памагае прапагандаваць сельсагас-
падаручую літаратуру. Пасля аднаго
з такіх чытаніяў, праведзеных у
другой паловы дзённага калгас-
ніка Ф. Парфіноў узяў прычытаць
кнігу А. Даніловіча «Культура кано-
шышны на тарфіна-балоістых гле-
бах», а калгаснік М. Коцік — кнігу
А. Сямёнава «Слаўка раіснасцеля
чырвоная каношышны». Толькі за
перыяд падрыхтоўкі да ўборкі ўра-
дажэй бібліятэка выдала чытачам
63 кнігі на сельсагаспадарчыя тэ-
мы.

Цяпер у бібліятэцы наладжаны
свабодны доступ да кніжных паці.
Гэта значна павялічыла колькасць кні-
гавыдач сельсагаспадарчай, тэхні-
чнай і палітычнай літаратуры.

У калгасе імя Сталіна бібліятэ-
чную кнігу чытаюць у кожным двар-
ы. Савет бібліятэкі абавязвае да-
біцца, каб кнігу чытаў кожны пісь-
меннік калгаснік. Абавязальнасць
паспяхова выконваецца.

Я. УМЕЦКАЯ.

Сяброўская сусцежча

У Мінску гасціць група настаўні-
каў Беларускай (Польскай), якія
выкладаюць беларускую мову і лі-
таратуру. Наш польскі сябра пазна-
ёміліся з прыгожым жывым ста-
ліні: пабыўлі на буйнейшых пра-
дзямствах, прагледзелі спектаклі
Вішэкага і Гродзенскага тэатраў,
якія знаходзіліся на гастролях у
Мінску, цікавіліся работай культ-
аветустаной горада.

У клубе Саюза пісьменнікаў БССР
адбылася сусцежча гасцей з пісьме-
нікамі і паэтамі. Нашых ся-
броў цікавілі разнастайныя пытанні:

над якімі творамі працуюць пісьме-
нікі БССР, што будзе надрукавана ў
бліжэйшым часе, як пісьменнік выбірае
тэму для свайго твора? На многія
пытанні адказалі гасці М. Ткачоў,
Я. Скрыган, М. Танк.

Наступні вёскі Зубына А. Карпюк
расказаў пісьменнікам, як ён
выкладае беларускую літаратуру, з
якой любоўю чытаюць сяляне Белас-
тэччыны творы беларускіх пісьме-
нікаў.

У сусцежцы прынялі таксама ўдзел
пісьменнікі С. Грахоўскі, А. Пальчы-
скі, Н. Тарас, А. Ескакоў і інш.

Выпускнікі спуды едуць у вёску

Адбыўся выпуск драматычнай студыі,
створанай Гомельскім абласным
Домам народнай творчасці пры аб-
ласным тэатры. Студыйнікі займаліся
восьмессямі. Яны вывучалі гісторыю
тэатра, асновы рэжысуры,
майстэрства актёра, грыв. Лекцыі
чыталі рэжысёры і вядучыя актёры
тэатра. Студыйнікі падрыхтавалі два
выпускныя спектаклі: камедыю Маса
і Чарнінскага «Любоў, любоў...» і ста-
радаўні рускі вальс «Бла да прі-
цётнага сэрца» Салугуба. Спектаклі
атрымалі добрыя ацэнкі.

На цалінай зямлі

Месяц назад калектыв Тэатра
юнага гледча выехаў на гастролі на
цалінай зямлі. За гэты час у саў-
гасях Кавчатаўскай і Акмолінскай

Пасведчаны аб закачачні студыі
з правам кіраваць самадзейнымі дра-
матычнымі калектывамі атрымалі 17
чалавек. Большасць выпускнікоў ра-
шлі паехаць працаваць у раёныя
клубы культуры, сельскія і калгасныя
двары. Геналі Пікоўскі, які прывіў
асабліва высокім зацікаўленні і выдат-
наму здатнаму па ўсім прамацях,
рэкамендаваны выпускнай камісіяй
для паступлення ў Тэатральны ін-
стытут на рэжысёрскі факультэт.

зрабіў кісую міну, нібата з'еўшы
скрыпкі лімона.

— Ты там не глядзі, што ў другіх
робіцца. Трэба сваім розумам жыць.
Гурбот і так хапае.

Гэтым словам падзейнічалі на яе,
быццам цёмна халоднай вадзі, рап-
там вылітай на галаву. Развясціла
задуму і надалі. Пайсці да старшын
райсаюзаўсаюза тав. Кузінава?
Дарэмна трата часу і нерваў. Стар-
шыня скажа, што яму не да кніжак,
маўляў, і без іх спраў па самаму
вуху, і пашле да таго ж таваразнаў-
цы, каб той ва ўсім і разабраўся.

А таваразнаўца, як правіла, увіль-
не ад прамога адказу, ды яшчэ за-
тоўць злосьць на іх, за тое, што
скардзілася на начальства. Любіць ён
ціха і спакойна жыць, сам не
праўдзіць ніякіх ініцыятывы і зусім
не схільны, каб другія турбавалі яго
сваімі задумамі. Работнікі кнігарні
хацелі пайсці ў райком камсамола,
каб дамовіцца аб выдзелены кніга-
ношаў. Даведзлася пра гэта тавара-
знаўца і ўскіпеў:

— Не ваша справа хадзіць па ар-
ганізацыях і дамаўляцца. Для гэта-
га існую я.

Кнігапошы як не было, так і ня-
ма. Такім жа чынам вярталася за-
думу і са столікам. І вось стаяць
у Краснаполлі літаральна побач два
кніжныя магазіны (праўда, адзін з
іх носіць назву філіяла асноўнага ма-
газіна). І абодва з месцаў ў месца не
выконваюць плана. У метрах дзесці
ад іх — кіёск Саюздруку, які такса-
ма гандлюе кнігамі. А на другіх вулі-
цах, на ўскраінах раёнага цэнтру
няма нават кніжных столікаў.

Таваразнаўца Ф. Аўсянік літа-
туры не ведае. І не імкнецца ведаць.
Сам ён не рэгулярна паступленне кніг
і другім гэтага не дазваляе. Відзць,
не хоча, каб бачыў яго беспаламож-
насць у гэтай справе. Што прышлося
з баць абсвабоджываюцца, тое і добра.
Не прыйшоў, і так можна абійсці-
ся. Вось і бывае, што адны і тыя ж
кнігі дасягаюць на некалькі разоў,
хоць яны і ляжаць у вялікай коль-
касці ў магазінах і на складах, як
скажам, «Над Цісай» Аўсянік,
«Дунны камень» Колізаў, «Дунны

У БАРАЦЬБЕ ЗА ГАНАРОВАЕ ЗВАННЕ

Ад жыхароў вёскі Бракава пасту-
пыла скарга, што кінамеханік Ціхан
Клепчукоў неадбрыахна дэманструе
фільмы, некультурна ставіцца да
гледзачоў. Раней такія пытанні выра-
шаліся адным шляхам — адміністра-
цыйным. На віватага накладалася
адвадзенае спаганне. Аб гэтым пры
выпадку інфармавалі кінамеханікаў і
матарыстаў па іх чарговай нарадзе.
Яны прымаілі інфармацыю «да веда-
мы і кіраўніцтва».

Ціхана Клепчукова чакаў суд
больш строга і патрабавальна — суд
таварышаў па працы. Увесь калектыв
абмяркоўваў учынак Ціхана Клеп-
чукова, уважліва мери ўдзелены.
І першымі словамі, якія звярнуліся
да яго таварышы, быў напамі-
нак:

— Ты належыш да калектыву, які
змагасца за права называцца калек-
тывам камуністычнай працы. І ты
ганьбіш гэты калектыв.

Паўгода назад кінафактары наша-
га раёна сталі пад сцяг саапарцітва
за ганаровае права называцца калек-
тывам камуністычнай працы. Яны
абавязаліся добра працаваць, ня-
стома павышаць свой тэхнічны і
агульнаадукацыйны ўзровень, быць
узорам наводніц на людзях, у побы-
це.

У бібліятэцы аформлена вялікая
кніжная выстаўка «За высокі ўра-
дажэй».

За апошні дні праведзена шэсць
калектывных чытаніяў брашуры аб
ўборцы дзіркосных траў. Гэта да-
памагае прапагандаваць сельсагас-
падаручую літаратуру. Пасля аднаго
з такіх чытаніяў, праведзеных у
другой паловы дзённага калгас-
ніка Ф. Парфіноў узяў прычытаць
кнігу А. Даніловіча «Культура кано-
шышны на тарфіна-балоістых гле-
бах», а калгаснік М. Коцік — кнігу
А. Сямёнава «Слаўка раіснасцеля
чырвоная каношышны». Толькі за
перыяд падрыхтоўкі да ўборкі ўра-
дажэй бібліятэка выдала чытачам
63 кнігі на сельсагаспадарчыя тэ-
мы.

Цяпер у бібліятэцы наладжаны
свабодны доступ да кніжных паці.
Гэта значна павялічыла колькасць к

ТУТ ГОРАД БУДЗЕ

ДАРОЖНЫЯ НАТАКІ

Гаворка пра Старобінскі калійны камбінат пачалася яшчэ ў аўтобусе. — Камбінат? Ды там ужо цацкі горад! — расказвала майму суседу нейкая дасведчаная цётка з клумкай ля ног. — Там і магазіны, і ў магазінах чаго хочаш, абшчыны.

Да цёткі прыслухоўваліся двое хлопчат. Яны лавілі не кожнае слова і моўчкі пазіралі адна на адну. Час ад часу да іх паварочвалі галавы нейкія мужчыны з невялікімі бакенбардамі. Але той больш быў заняты сваёй суседкай — маладзенькай настаўніцай, якая ехала ў Слуцк у гэтым жа аўтобусе з горада Сапегі. Мне той чалавек чамусьці не спадаваўся сваёй знешняй пратэжнасцю, безуважлівасцю да пашчыраў. Над яго галавой на сценцы аўтобуса папераджалены надпіс «Не курьце», а ён нібы дэманстрацыйна смаяў раз-по-разу.

У Слуцку аўтобус напалавіну апаражніўся. Асталіся некалькі пасажыраў і сярод іх: дзве дзяўчынкі, чалавек ў бакенбардах, а і дзеці, што расхвалілі Нова-Старобін, хоць сама там не была, як прызналася. Яна проста расказала нам тую, што хадзіла па Старобіншчыне. Але і мы паверылі ёй.

Яшчэ ў Слуцку я распытаў, як дабрацца да Нова-Старобіна. Трэба было вылезці на паваротцы, не дазваляючы да старога Старобіна.

На той паваротцы я і вылез. Усёла за мной выйшлі дзве дзяўчынкі і чалавек з бакенбардамі. Мы заехалі ў Нова-Старобін. І таксама першы раз. Да камбіната іці трэба было кіламетраў шэсць на пешаходных хваляч умотаць рабятэй дарогі. Мы збачылі на спяжынку калі жэлі. Дзяўчынкі прызналіся, што ідуць працаваць на будоўлю. Самі з Талачына. Па спецыяльнасці — муляры, працавалі ў Оршы. Вельмі непагодалі, што іх не прымуць, раз горад пабудаваны ўжо.

Прайшлі мы не далёка. Нас нагнаў самозвал, поўны мяккай свежай ямлі. Шафёр пакадаваў нас і прапанаваў лезці ў кузаў.

Прыехаўшы на будоўлю, мы перш-на-перш рашылі ўладкаваць талачынінскіх хлопчат. Знайшлі адзін кадравы. А там іх сустраці я кадравы гаспадар, бо вельмі былі падарожныя муляры. Праз некалькі мінут талачанкі вышлі з аддзела вясёлыя і шчаслівыя.

Мы ж (я і мой спадарожнік) памыліліся. Нам спачатку трэба было наехаць у трат, які знаходзіўся ў вёсцы Кулак. І што крыўдна — ехалі мы якраз міма яго.

Але нічога не паробім. Паціху папалілі. Недае на паўдароце мой спадарожнік спыніўся, прапанаваў адпачыць. Прызнаўся, што яго цяжкавата іці з адным лёгкім. Другое, пашкоджанае на вайне асколкам, выразана. Ды і адной нагі не ставала. Замест яе быў пратэз. Я нават не ўважыў, што чалавек ішоў не на сваёй назе (сваю ён пакінуў недазе па Кенігсбергам). Разгагарыліся. Сам ён — інжынер-будульнік. Яго паслалі сюды з Мінска прапанаваць.

— Паехаў ахвотна. Хоць месца перамяно.

— Няўжо ў Мінску надукачымся? — Слына і свайго пахаваў там. У маі месцы загінуў.

Да самых Кулакоў мы кромчлі ўжо моўчкі. У тратце размыліся: ён на сваіх справах, я — на сваіх.

На працягу аднаго дня на маіх вачах уладкаваліся дзве тры чалавек. Іх новы ўзлет пачынаў тут, на гэтай вялізнай будоўлі, аб якой у народзе хадзіць ужо легенда, хоць зроблена яшчэ мала. Горад, аб якім марыла цётка з-пад Старобіна, бадай няма.

Але я ўбачыў праект. Перад маімі вачамі раскінулася пудоўная панарама новага прыгожага горада. Вось шырокі праспект. Ён пралягае па цэнтры горада і пераходзіць у доўгі мост, перакінуты праз затоку вялізнага штучнага возера. На беразе возера шуміць густы парк, поруч з ім гарадскі стадыён, які таксама ў збудаванні. На вадным прыстоі — ахты, лодкі, на беразе пляжы, вонькі вышкі. За возерам раскінуўся вялізны камбінат. Аз яго адыходзіць маставы з каліем і соллю...

Возера падзяляе горад на дзве часткі — рабочую і жылёвую. Прыгожыя абедзве. Адна — сваёй вядчаснасцю, другая — дабрабытам. Адчуваецца, як утульна жыць у гэтых абсаджаных дрэвамі катажах, у дамах, што раскінуліся цалымі кварталамі, як прыемна працісці воль па гэтых асялах, скверах, зайці ў Палац культуры, кінаатэатр, у магазіны, сталовыя, рэстараны...

Усё гэта я абшоў, стоячы ля вялізнага і прыгожага архітэктурнага праекта, які знайшоў сарод фанерных ічытоў у калідоры будоўнічага ўпраўлення.

Пакуль я разглядаў яго, зачараваны перспектывай Нова-Старобіна, каля мяне спыніліся некалькі будоўнічоў. Таксама любаваліся.

— Чаму ён у калідоры тут вядзецца? — пытаюся.

— Да першмайскага свята выстаўлялі.

— Пасля паставілі тут.

— Тут жа яго ніхто не бачыць.

— Мы ўжо наглядзеліся.

— Да нас жа амаль штодня прыязджаюць новыя будоўнічы, няхай бы таксама наглядзелі.

— Можна і тры было б павесіць на доўгім месцы...

Вядома, трэба! Няхай бы кожны будоўніч штудзён бачыў канечную мату сваёй працы, бо гэта не проста асвоеныя малянак, а рэальная перспектыва, якая да канца сімігродкі стобідуе з архітэктурнага праекта на старобінскае ямлі, і ўсё яно будзе, можа, яшчэ прыгажэй.

Так, тут горад яшчэ будзе. Сяньня ж можна бачыць толькі асобныя астравкі, «чарнавікі» Украіны і цэнтры Нова-Старобіна. Вось на краі вёскі Чыжыўцы азіхаюць пад сонцам новыя шыферыныя дахы пасёлка будоўнічоў. На другім канцы гэтай жа вёскі ўзнікла вышыя дзюх шахт. Ля іх разрастанца пасёлка шахтабудоўнічоў, якія прыходзілі сюды з Падарожня з сям'ямі і ўсім пажыткамі, каб жыць і працаваць у поўную меру. Яны пачалі ўжо сваю нялёгкую працу. Пракладваюць першыя ствалы. Яшчэ адзёк можна пачуць густы гул матораў. Мне завадалася, гэта машыны бравіць ямлію. Акадзела інаша. Працавала халадзільна ўстаноўка — вальныя апараты, пакрыты інаем. На трасе праходзіць шахтабудоўнічы сусветны пільну.

Прайшлі яго можна толькі амазоўцішы. На двары — спякота, на сонечным прыпыку тэмпература дасягае да 37 градусаў, а пад ямлію людзі гоняць марозную снюжку, каб пераадолець пільну і метр за метрам дабрацца да скарабў старобінскай ямлі.

— На якой глыбіні залігае першы пласт калійнай солі? — пытаюся ў інжынера камбіната Штэнава Віктара Мікалаевіча.

— 375 метраў. Але першы пласт нам пакуль не патрэбны. У ім многа гліны і другіх сумесей. Мы возьмемся за яго, калі будзе пабудавана аб'ягачальная фабрыка для ачысткі калійнай солі ад сумесей. Наша задача зараз — дабрацца да другога і трэцяга пластоў, якія залігаюць на глыбіні 405 і 585 метраў. Там калійная соль у больш чыстым выглядзе. Неўзабаве наш камбінат дасць першыя тоны калія і спяжыноў солі.

Да гэтага часу будоўля гатова ўжо ўсё амаль камбінат. А пакуль мы воль толькі пачынаем праходзіць. Пракладзем тры ствалы, пасля прыедуць другія шахцеры. Дабывацькі. Тая ўжо возмучаца за пракладку гарызантальных праходаў і пачнуць выдаваць на-гара.

— Дзе ж вы возьмеце столькі шахцёраў?

— Мы напросім прысланаць нам толькі ядро. Для заваксі. А будзем рыхтаваць сваіх. Да гэтага часу ў нас вырастае вялізны калектыв будоўнічоў. Некаторыя з іх захоўваюць пераважнасцю на шахцёраў. З суседніх калгасаў набіром моладзь. Старыя вопытныя шахцеры, якія прыедуць да нас, навучаць іх, перададуць ім свой вопыт, і так вырастаюць у нас свае, беларускія шахцеры. Так у нас арабілі і з будоўнікамі. Набралі ў калгасе маладзёх дзяўчат і хлопцоў, прымавалі іх да брыгад, а праз два-тры месяцы яны праца-

валі ўжо самастойна — мулярамі, тынкаўчыкамі.

І праўда, як пасля я дазнаўся, на будоўлі не так ужо многа кадравых будоўнічоў. Усе астатнія — мясцовыя калгасныя моладзь. І не толькі моладзь. Але сёння іх ужо цяжка адарозніць ад тых, што прыходзілі. Вылучае мясцовыя толькі чыстая беларуская гаворка да высокага прыроста вітацы з незнаёмымі сустрачэннямі і яшчэ некаторыя дэду ўзрочныя рысы. У астатнім гэтыя хлопцы і дзяўчаты ўжо сапраўдныя будоўнічы — людзі будоўнічага індустрыі. Яны дзень за днём узмацняюць свой родны новы горад, у якім многія з іх астануцца жыць і працаваць. Як сапраўдныя будоўнічы, прыываюць да ўсіх цяжкасці.

У гэтыя дні на Старобіншчыне стада невясёлая спякота. Глыбока сцюдзёнай вяды дарожай адмысловага ліманда. Вакол — цяско, пыл, уздыбанае бульдозерамі ямлі і голае, як бубен, поле. Наводнага дрэва, ніводнага зялёнага травнікі. Да блізкай рэчкі чатыры-пяць кіламетраў. І жыць наводніца пакуль не ў новых добраўпарадкаваных дамах, а ў вясковых хатах. Калгасныя папсёлкі, прыялі ў сваё сем'і будоўнічоў і памагі тым самым вырашчыць вострую пакуль жылёвую праблему. Многія і другія яшчэ жакажэці і непаладак, але будоўнічы прыываюць да ўсёго. Дзе б і ні бачыў іх — на будоўнічай пільноцы, у сталовы, на дарогах, калі яны вярталіся дамоў пасля работы, — усюды іх не пакадала здарова, вясёлае адчуванне жыцця і свайго месца ў ім.

І мне зноў успамінаецца архітэктурны праект Нова-Старобіна — прыгожае і вядучае перспектыва, да якой ідуць гэтыя людзі. Калектыв іх расце з кожным днём. Сюды прыходзіць, прыязджаюць з усіх катэгорыяў Беларускай і ўсёй краіны сваё жыццё, свой лёс, але тут ён пачынаецца на-новаму, поўніцца больш глыбокім зместам і шчасцем першатворцаў.

Людзі нежак на тэрыторыі будоўля горада, я заўважваю на полі тры бурвалы вышкі. Падышоў. Правадзя партыя даследчыкаў. З глыбіні ад аднаго да дзесяці метраў ручным бурэннем даследчыкі бралі з ямлі прыбыток. Яны лаялі ў маленкіх скрынках і на кожнай было напісана, з якой глыбіні ўзата проба.

— Даследуем грунты, наколькі трывалыя.

— А што на гэтым месцы будзе стаць?

— Камбінат. Самі ведаеце, нагрукца для гурту вялікая.

— Ну і як? Вытрымае?

— Вытрымае.

Так, моцны грунт, а яшчэ мацней людзі, якія прыйшлі сюды. Яны таксама вытрымаюць нагрукца, што лягла на іх плечы.

Яшчэ адно я воль ўважыцца пагарак. З яго я ўбачыў усю панараму будоўлі, убачыў новую чыгуначную вёску, якую правялі сюды. Па чыгуначны імпі платформы з будоўнічымі матэрыяламі і спыніліся на новай і першай на старобінскай зямлі станцыі, якой далі ўжо імя — Калій.

А на далёкім гарызонце відаць новыя бурвалы вышкі. Там пралягае разведку геалагічнага партыя, якую ўзначальвае вопытны геолог Бізятэў. Залезлі калійных солей яшчэ не акупіруемы, як кажуць геологі. Іх значна больш, чым выяўлена да гэтага часу. А выяўлена іх столькі, што хопіць для Беларускай. Прыабавілі і яшчэ для некаторых суседзяў.

Бурвалы вышкі ідуць усё далей і далей ад Нова-Старобіна, туды, на самую перадавую лінію наступлення, да адваўвельна ў зямлі новыя залезы, новыя багатыя старобінскія нетраў, якія праславіць нашу рэспубліку на ўвесь свет.

Кастусь ГУБАРЭВІЧ.

Дрысенскія вышывальшчыцы

Што толькі ні вышываюць гэтыя феўскія рукі! Яны ўпрыгожваюць дзіўнымі ўзорамі блузы і паршеры, жаночыя і мужчынскія сарочкі; простым крэмжам і паўкрэмжам яны накісоў беларускі арнамент на сукенкі і дарожкі, на ручнікі і пакрывалы; мастацкай гадзю расшываюць паршеры, абрусы, бялізну.

Ды хіба пералічыць усё віды адзення, якія вышываюць дрысенскія аршэль «XX год ВЛКСМ»? Прадукцыя прадпрыемства карыстаецца вялікім пошпатам у населеным. Яе можна бачыць у магазінах Віцебска і Мінска, Масквы і Тбілісі, Ленінграда і Харкава. А некаторыя ўнікальныя прадметы экспанаваліся на міжнародных выстаўках у Бельгіі, Японіі, Польшчы, Нарвегіі, ЗША.

Створаная ў 1936 г. аршэль з пачатку часу расла і пашырала. Цяпер гэта саліднае прадпрыемства, прадукцыя якога вышываецца мільёнамі рублёў.

Калі на краіне разнеслася вестка аб пачатку спаборніцтва за ганаровае званне калектываў камуністычнай працы, прачытала аб гэтым у газетках Мая Якубавіч. «А што, калі і нам уключыцца?» — падумала яна. Мая вырвала параціца з членамі брыгады. Расказваючы ім аб сваіх пачыне маскоўскі чыгуначны запыталец.

— Вельмі думка, дзяўчаты? Ці дастойна мы далучыцца да гэтага натрыццанага руху? Не сарбем? — А ты не сумнявайся! — адказала адна з дзяўчат. — Мы не горшыя ад ніякай.

Прайшоў першы квартал. Ён паказаў, што слова членаў брыгады шчырае. Лепшыя за ўсіх паказчыкі былі ў Надзі Мікушонок: яна дзе кожны месяц звыш дзюх норм. Сарваціла план на 80 працэнтаў. Першы поспех натрыццё дзяўчат, яны пачалі працаваць яшчэ лепш. Члены брыгады сталі дружнымі і згуртаванымі, ахвотна дапамагаюць адзін аднаму ва ўсім. І воль у аршэль прыйшла радасная вестка: брыгадзе прысвоена ганаровае званне калектываў камуністычнай працы.

Так нарадзіўся ў аршэль «XX год ВЛКСМ» гэты выдатны рух. Цяпер яшчэ брыгад змагаюцца тут за права называцца калектывамі вышывальшчыцаў і невялікім пакоі размяшчана эксперыментальная група. Яе можна назваць сэрцам аршэлі. Тут распрацоўваюцца малюнк і ўзоры, якія затым пераходзяць вышывальшчыцамі на прадметы, якія вырабляюцца. Старшыня праўлення аршэлі І. Астаўшэў расказвае:

— Некалькі год назад аршэль не шанавалі: зьніжылі вышывак, які мы паслалі ў Мінск, перажываю адзінаццаць і восем гадоў або не ўласціва нацыянальнаму арнаменту. Мы вымучыліся былі капіраваць ўзоры, якія ўжо існавалі. Зусім пачынаючы пайшлі справы, калі эксперыментальную групу ўзначаліла Зінаіда Лебедзевая.

Зінаіда Лебедзевая ўсёго 21 год. Заваціла, зусім яшчэ нявузана яна скончыла ў Багушэўску дзесяцігодку. Любоў да малювання і вышывкі пачынула яе ў Віцебскае тэхнічнае вучылішча на аддзяленні мастацкай вышывкі. Хутка прайшоў тэды аўточыю. Але як многа яны далі дзяўчынам!

—Мерна стуюць швейныя машыны ў цэху на другім паверсе. Праз дзверы-дзвя ўсё гэтыя прадукцыя аршэлі «XX год ВЛКСМ» наступіць у цыфраваныя кантэнтэры ў магазіны, а затым у кватэры працоўных, каб ўпрыгожвалі іх побыт.

М. ПЯТРОЎСКІ.

ПА СЛЯДАХ НАШЫХ ВІСТУПЛЕННЯЎ

„Быць заўсёды блізка да чытача“

Адзеса культуры Слуцкага раённага камітэта (агадзак тав. Нікольскі) паказалі рэалісты, што факты дрына прапаганда беларускай літаратуры, аб якіх расказваецца ў карэспандэнцыі М. Тычыны пад такой назвай («Літаратура і мастацтва» № 31 з г. г.), сапраўды мелі месца ў рабоце Грэўскай сельскай бібліятэкі.

Цяпер у мэтах паліпшынення справы ў бібліятэцы складзены рэкамэндацыйны спіс літаратуры, зроблена вітрэна беларускіх выданняў.

Алесь ШАШКОЎ

Шукаю цябе...

Прачынуўся, я ўбачыў за столікам купэ пасажыра. Твар яго быў схаваны ад мяне газетай, якую ён трымаў у руках. Мне чамусьці здалося, што некалі я ўжо бачыў яго. Але дзе і калі?

Чалавек рантам апусціў газету, і я ўздыгнуў я. Я пазнаў яго. Пазнаў па вачах. Такія сураскоўныя рэкі: адно — сцяпалавар, з вясёлай іскрынай у цёмнай зрыцы, другое — блаткінае і задумна-сумнае.

— Баркевіч? — Ён самі! — Павіталіся.

Дык воль з кім збёў мяне лёс! Імгнення ў памяці ажыло далёкае, але не забытае...

— Гэта была пудоўная жанчына. Высокая... Стройная... Чорнавалосая... Па вачах, кучарных, густых, з ледзь прыметным залатым адлівам, нібы гэта сонечныя праменні заблыталіся там назаўсёды. Ніну можна было палічыць за чыгунку, калі б не вочы, вясількова-сінія, прышчотныя, бяздонныя.

— Я першы раз убачыў яе вясной трыццаці другога года. Памятаю, у той дзень, сыхалася з кустоў заваяля кішчэнь. Зіпшыць, гэта быў канец мая і пачат пачатка чэрвеня.

Сустрацілі мы вышывальца. Я нечакана дамаўся, што мой даўні сябра Віктар Бокуць, з кім не бачыўся гады два, прыхаў у Барысаў да сваякоў і правязе ў гэтых некалькіх дзён. Мне вельмі хацелася пабачыць яго, і я адразу паспыхаўся ў Барысаў. Меркаваў пабыць там дні два, а застаўся на цэлы тыдзень.

Цяжка зараз вытлумачыць, чаму затрымаўся там на гэты час. За два дні з Віктарам мы расказалі адзін аднаму ўсё свае навіны. З Ні-

Пераканаўча і праўдзіва

Тэатр

Апэняваючы той або іншы спектакль, тэатральная крытыка даволі падрабозна раглядае задуму рэжысёра, акцёрскую работу.

Аднак у артыкулах і рэцэнзіях вельмі мала гаворыцца пра тэатральнага гледача. Крытыка не спрабуе разабрацца ў тым, якая катэгорыя гледачоў запінае залу на тым або іншым спектаклі, чаму для адной часткі гледачоў ён хвалюючы і захапляючы, а іншая стаячыца да яго абыхава.

Некаторыя тэатральныя работнікі спасылаюцца на тое, што, маўляў, у апошні час гледачы менш любяць п'есы, у якіх ставіцца сур'язная праблема, што моладзь, маўляў, любіць больш хадзіць па спектаклі займалівыя. Ці так гэта? Як жа тады растлумачыць поспех спектакляў «Антыметэарыя», «Пакуль вы маладыя», «Трады і пінгавар», «Вітва ў дароце», «Каменнае гняздо» і інш., у якіх узніклі важныя пытанні жыцця?

Думкі аб гледачах, аб успрыманні імі спектакляў звязаны з некаторымі назіраннямі за работай тэатральных у Мінску абласных тэатраў, у тым ліку Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра. Гэты тэатр паказваў, што ў яго рабоце многа цікавага, значнага, што ён творча вырабляе, у гэтым заслуга акцёрскага калектыва і галоўнага рэжысёра І. Папова.

Калектыв праявіў ініцыятыву і смеласць, узяўшыся за пастаючы п'есы І. Талстога «Улада цемры». У гэтым творы яра праявіліся супярэчнасці светлагі і творчыя іскры вясельнага рускага пісьменніка. Геніяльны мастак слова, вялікі шукальнік праўды, Талстой задумаў п'есу як сцвярджэнне сваёй рэлігійна-магальнага поглядаў. Ён спрабаваў сцвярджаць у ёй ідэю непрацэўлення залу, прымуся, ідэю маральнага самаздасканавання. Але сіла мастака не прапанавала атрымаць верх, п'еса стала выкрывальным творам, які палігнама апавядае пра цёмнае жыццё, некультуру, беднасць і злачынінасць.

Перад пастаючыкам І. Паповым стала задача — верна прачытаць і ўвасобіць на сцэне складаную п'есу. Неабходна было, прытрымліваючыся аўтарскай задумкі, больш дакладна данесці глыбокі сацыяльны сэнс твора. Тым больш, што Талстой, глыбока і базітаана выкрывальныя звы сучаснага аму грамадства, таленавіты паказваючы жакі і бесцэннасьць жыцця тагачаснай вёскі, не бачыў і не мог бачыць аднаігна праваўнага выхаду з гэтага царства цемры.

І. Папоў, прапачыў над спектаклем, налёг пачуццямі, якія даволі часта прыводзілі раней да няправільнага тлумачэння п'есы. У спектаклі Гродзенскага тэатра выкрываюцца прычыны, якія прывялі Мікіту і Анісею да цяжкай драмы і злачынінасці.

Агаворыцца, што не ўсё ў спектаклі роўна, не заўсёды задума рэжысёра раскрыта да канца, не ўсе выкажаны поўнасцю раскрываюцца глыбокі характары і адносіны паміж імі. Але галоўнае дасягнута — драма Талстога гукаць на сцэне тэатра пераканаўча і праўдзіва.

Надта супярэчна і, калі можна сказаць, нябеспечны да рэжысёра і ўсёго спектакля — вобраз Акіма, тэатры аўтарскай ідэі, носьбіт канцэпцыі непрацэўлення залу і прымуся, носьбіт лакарынацы і ўсёла-равальнасці. Праўда, Талстой-мра-

Вялікую цікавасць праяўляюць гледачы Мінска і вобласці да спектакляў абласных тэатраў, гаспаіры якіх праходзяць у сталіцы Беларусі. На адзінку: сцэна са спектакля «Улада цемры» І. Талстога ў пастаючы Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра.

Фота Ул. Крука.

ліст у гэтым вобразе ўступіў у барацьбу з Талстым-мастаком, і яго Акім прама ідэю хрысціянскай любові прамега перад нам добрым стаў, беднамажым, які гаворыць слова аб любові і ўсёларавальнасці, але не можа справіцца з жонкай і сынам і не ўплывае на падзеі жыцця. Вельмі правільна, што тэатр і выкажана не акцэнтуючы значыня Акіма ў развіцці характара Мікіты.

Артыст В. Іенуў стары пераканаўчы, жадзева дакладны вобраз мужыка-праўдальца. Мы не толькі бачым, але і ўяўляем сабе ўсё цяжкае жыццё Акіма, яго думкі, яго стаўленне да жонкі і сына.

Адзі з асноўных у спектаклі і вобраз Мікіты. Тэатр у асобе маладога актёра І. Эрэлты знайшоў аднолькава выкажана і гэтай складанай ролі. Нябеспечнасці меладраматычнага вытлумачэння вобраза Мікіты актёр шчасліва пазбегнуў. У выкажэнні Эрэлты Мікіта бязвольны і слабы чалавек, а не свядомы дракейнік. Ён сапраўды заблытаўся ў сваім бязвоі, у сваёй пасіўнасці і прышоў да злачынінасці.

І Эрэлты стварэе вобраз чалавека без мэты, без моцных жаданняў і імкненняў. І гэта правільна, гэта адзіна вернае тлумачэнне ролі. Бо калі б Мікіта быў іншым, больш актыўным, больш дракейным, калі б ён імкнуўся да багачы, то былі б скажона задума аўтара.

Мікіта ў выкажэнні І. Эрэлты добры, мажкі хлопчэ, ён на сваёй натуре не аганы чалавек, але не ўмее і не можа супраціўляцца залу.

Ён шкаду пакінуў ім Марыну, інава: калі муж Анісеі вяртаецца, прасіць яго прабачыня.

І ўсё ж, выгледзячы на дабрату і мяккасць, Мікіта становіцца злачынным-лабайном. Воль гэтае вернае спалучэнне дабраты і мяккасці і разам з тым заганаінасці стварэе яркае і выразнае вобраза. Аднак у цэлым вобраз

Зярняты народнай мудрасці

Не алычы гаварылася: скарбы сапраўднага мастацтва заключаюцца толькі ў свядомасці народа і нідзе больш. Менавіта пра гэта думае, чытаючы польскія народныя казкі, перакладзеныя на беларускую мову Сялянна Александровічам і сабраныя ім у адну кнігу «Пудоўныя зярняты», якая выйшла на свет у Дзяржаўным выдавецтве БССР (Мінск, 1959. Стар. 175. Тыраж 10 000 экз.).

Кожная нацыянальная літаратура вытокамі сваімі ўзыходзіць да жыццёвых крыніц народнае творчасці. Кожны нацыянальны фальклор сведчыць, што пазней насчына сярпа народа. І найбольш яскрава выяўляецца гэта бадай што ў народных казках. У кожнай з іх — зярняты народнай мудрасці. Так яно і ў казках адной з найбліжэйшых суседкаў Беларусі — Польшчы.

Мы памятаем пудоўныя рускія народныя казкі, сабраныя Афанасевым, наменкія — братоў Грым, дадкія — Андрэяна, казкі Украіны, кітаіскія і іншыя народы. Многія з іх перакладзены на беларускую мову. І вось пяцёр, дзякуючы названай кнізе, мы знаёмімся з польскімі народнымі мудрасцямі. І знаёмства гэтае мае для нас не толькі іншэзны цікавасць. Падобна таму, як фальклор нашых рускіх і Украіны братоў, так і народная творчасць Польшчы ў многім спраме пагаджаецца з нашымі ведамі і аб сваім нацыянальным фальклору — беларускім. Параванне хаця б толькі казак двух суседніх народаў Беларусі і Польшчы — гэта яшчэ адно сведчанне братняй іх сувязі ў галіне духоўнай культуры.

У славянскім фальклору многа агульнага. І гэта хочацца падкрэсліць, чытаючы польскія казкі. Мы не гаворым ужо тут аб тэматыцы і сюжэтах. Спашнёмся хаця б на пасоўныя вобразы, такія, як, скажам, кветка папараці — сімвал народнае мары аб шчасці, сімвал рускіх, беларусаў, украінцаў, палякаў. Складаны гістарычны лёс гэтых і іншых славянскіх народаў ўрашэ, дзякуючы гераічным намаганням рабочых і сялян, прывёў іх да шчасця. Да братняга адзінства, аб якім славянскія народы марылі здаўна, выкладаючы гэтыя запаведныя мары ў творах фальклору, вельмі часта блізкіх па духу, па сістэме выяўленчых сродкаў.

Дзякуючы названай кнізе, мы знаёмімся з найбольш цікавымі запісамі (як гэта адзначае ў прадмове С. Александровіч) і з чым нельга не пагадзіцца польскіх казак, зробленымі Ул. Вайціцкім, А. Гай-

скім, Ю. Крамзёўскім і іншымі польскімі фалькларыстамі.

З казак паўстае пудоўная душа польскага народа, яго дасціпныя розум, старажытная мудрасць, якая падобна ўсёму народнаму, ніколі не становіцца выстэрай.

Асноўнае, што вылучае вартасці сабраных у кнізе казак, гэта адлюстраванне народнай любові да свабоды, веры народа ў свае сілы, яркая вобразнасць, малаўчынасць мовы, трапіснае назіранняў над жыццём, лаканізм выяўленчых сродкаў.

Інавісць да эксплікатараў, захваленне мужымі і мудрымі прадстаўнікамі народа — галоўнымі гэтамі казак — таксама вельмі істотныя рысы гэтых твораў.

Тэматыка казак багатая і разнастайная. Нарадзіць варта іх тут класіфікаваць і пералічваць. Таму што, як гэта заўсёды ўласціва народнай творчасці, кожная казка дазваляе абмяжоўвацца нейкай адной тэмай, а з'яўляецца, калі можна так сказаць, «шматтырапальнай», шматзначнай.

Так, напрыклад, казка «Пудоўныя зярняты», якая дала назву ўсёму зборніку, гэта твор не толькі пра крыніцу багаці беднага люду, пра лёс, «даражэйшы за золата» казак, апроч таго, і «антыкарацельская»; дзе завады ў ёй прапаведніцка і неабходнасьць прымаць рашэнні не «ў гневе і злосці», а «разважліва і з любоўю» і г. д.

І казка «Пудоўныя зярняты», і «Кветка папараці», і «Суботняя гара», і іншыя — гэта адлюстраванне веры народа ў перамогу святла над цемрай, добра над злом. Яны і ў сённяшняга чытача выхоўваюць пачуццё патрыятызму, імкненне да перамогі над цяжкасцямі, жаданне прыносіць шчасце людзям.

«... У кожнай казцы ёсць зярнятка праўды, хопь схаваана яно, тое зярнятка, так глыбока, што часам здаецца яго разгледзець, але яно ёсць» — гаворыцца ў казцы «Кветка папараці». І гэта вельмі правільна.

Ракамендуючы гэтую кнігу не толькі юнаму чытачу, але і даросламу, значнаму, што перакладчык прапраўдзіў ваякую работу, пільна папараці, і польскія казкі вельмі добра гукаць па-беларуску, на сакавітай народнай мове. Вельмі цікава тое, што ў кнізе, па сутнасці, няма паланізмаў (заўважце: пры перакладзе з польскай!). Гэта, між іншым, сведчыць аб багатым выяўленчым магчымасцях нашай народнай і літаратурнай мовы.

В. БРЫГАЎ.

Калі ў калгасе ёсць баян

Нудна ў вёсцы без баяна! Як бы, здаецца, добра і спывалі хлопцы і дзяўчаты, а няма баяна — і песня не песня...

Зусім іншая справа, калі ёсць баяніст. Варта яму заіграць, і калі адрозніцца моладзь. Куды? Якая рэчыца — ці ў клуб, ці на бераг рэкі, ці ў лесок... З баяністам ніколі не будзе сумнаваць.

Вось на сцене з'яўляецца баяніст Радзівон Лысёнак. І зала адразу зашэпча. Заслухаецца, калі ён іграе. Адрэцкі, здаецца, у яго такі выдатны слых, такая тэхніка! Хто ведаў аб гэтым, калі Р. Лысёнак, дэмабілізаваны з рэвалюцыйнай Арміі, пачаў працаваць у калгасе «Скара» каваля?

А потым выступіў раз-другі на сцене — і моладзь аднадушна вырвалася: быць яму загадчыкам клуба. Лепшы кандыдат у клуб? Аліма, каб добра іграць на баяне, адной тэхнікі мала — трэба і ноты ведаць. І Радзівон упарта разумевае іх. Але хіба ж толькі ён! Гэлізіямі праследжваюць за понтарамі, вылучаючы мудрасць дзядзькі і баяніста, таксама і Геналь Хадкевіч з калгаса «Свабода», і Хрыстафор Мышко з «Чырвонага сцяга», і многія другія.

А ў сямі Талкінах з калгаса імя Сталіна Корніцкага сельсавета іграць на баяне вучанца ўсё дзень: старэйшы сын калгаснік

Анатоль і сямяілакіні Талзуш і Рагіна. У іх ужо даволі добра атрымліваюцца «Уральская рабіншкі» і «Полька-Янка». Гэтыя сямейнае трое не раз выступала на сцене раённага цэнтру.

Што ж датычыцца Міхаіла Антонавіча Няздзедзі з калгаса імя Сталіна, то ён часцей за ўсё выступае ў пары са скрыпачом Якімам Багдановічам.

Часам калгасныя баяністы з'яўляюцца ў раённым цэнтры — Шаркаўшчыну, каб паказаць тут сваё майстэрства. Выступае трое: мастацкі кіраўнік раёна Домаша Кузьмура Іосіф Палабышка, Хрыстафор Мышко і Геналь Хадкевіч. Яны так хораша звонаваць «Крыжачок», што Маладзёцкае радыёвешчанне запісала яго на плёнкі і транспіравала для слухачоў.

Жыццё ў нас такое, што без песні, а значыць і без баяна не абойдзецца. І таму на Шаркаўшчыне ўсё больш і больш калгасныя набываюць гэты пудоўны інструмент.

На здымку: трое баяністаў Шаркаўшчынскага раёна (злева направа): Іосіф Палабышка — мастацкі кіраўнік раёна Домаша Кузьмура, Хрыстафор Мышко (калас «Чырвоны сцяг») і Геналь Хадкевіч (калас «Свабода»).

Тэкст і фота М. Пахілі.

Шэфская дружба

Вялікая дружба завязала калектыву Баўрыўскага фанера-дэкарацыйнага камбіната з класічным сельсаветам імя Леніна Клічэўскага раёна. Дзяржаўна-прамысловыя часткі гасці ў Клічэўскага. Яны аказалі яму дапамогу ў гаспадарчых справах, а таксама ў арганізацыі культуры-масавай работы.

Нядаўна шэфы зноў прыехалі ў Калгас. На гэты раз з вялікім канцэртным мастацкім самаздзейненнем. Прысутнічаў і цікавы спецыяліст лектар камбіната з класічным сельсаветам імя Леніна Клічэўскага раёна, Дзяржаўна-прамысловыя часткі гасці ў Клічэўскага. Яны аказалі яму дапамогу ў гаспадарчых справах, а таксама ў арганізацыі культуры-масавай работы.

Кніжныя аўтакраны

На дарогах Шклоўскага раёна з'явілася прыгожа аформленая транспарта і плакатны аўтамашына. Яна спяшэцца ў вёскі, а то і проста на полі, дзе працуюць калгаснікі. Прадзвец расказала свай таварышкі. Бойка ідзе гандаль Звычайна за рыё кніжны аўтакраны прадзе літаратуры на 800—1 000 рублёў.

Вышлі з друку

Вышлі з друку і паступілі ў продаж наступныя кнігі мастацкай, дзіцячай і мучыцкай літаратуры, выданыя Дзяржаўным выдавецтвам БССР: Аркады Моржэўка. Гала, як ветраві. Вершы. Мастак І. Славін. Тыраж 4 тыс. экз., стар. 80. Цана 70 кап. Юрась Савіра. Шалічуха ліній. Вершы. Мастак В. Варычэўскі. Тыраж 4 тыс. экз., стар. 72. Цана 55 кап. А. Серафіміч. Апалянілі. На рускай мове. Бібліятэка аэціста. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 32. Цана 20 кап. Марчэла Арджала, Габрыэла Парга Прыгоды К'яліна. Пераклад з італьянскай мовы А. Шаўні. Мастак В. Буцінці. Для малодшага ўзросту. Тыраж 20 тыс. экз., стар. 96. Цана 4 руб. 30 кап. Аляксандр Гіч. Звычайная ляпка. Пераклад А. Чаркасава. Малюк

Пра суровыя выпрабаванні

Іван КУДРАЦАЎ.

Сапраўднага паэта не можа не хваляваць яго аднагодка, што жыў з ім побач. Яны — людзі аднаго пакалення, аднаго веку, лёгка могуць узаемна зразумець аднаго аднаго — і настроі, і перажыванні і пацуды.

І калі паэт жыў сярод сваіх аднагодкаў, дзялячы іх радзіму, калі ён спазнае іх душу і пранікне ў іх свядомасць, — у творах такога паэта з'явіцца жыццёвы герой — лірычны ці эпічны, з'явіцца чалавек, адначасна тыповы і рысы свайго пакалення і свайго часу. (Вядома, жыццёвасць і тыповасць гэтага героя будзе самым непасрэдным чынам абумоўлена мерай патэтычнага таленту яго стваральніка.)

У розных гістарычных і жыццёвых абставінах даводзіцца жыць і дзейнічаць розным пакаленням, у розных умовах жыцця і адны і тыя ж пакаленні. Аднавацца па-рознаму складаюцца іх лёсы, фармуюцца іх характары, гартуюцца іх свядомасці.

Суровымі і горкімі былі маленства і юнацтва аднагодкаў паэтаў Ніны Тарас.

Была Заходняя Беларусь... Цёмная ноч над краем, закутым у кайданні вайны... Імрусь і адзек з чалавечай працы, галеч, пастурна і шыбеніцы... І — гэты народ, яго жаласная воля да свабоды, да чалавечай жыцця, да ўзданні з роднай Беларусі Савецкай...

Тут, у краі надолі і людскага гора, нарадзілася песня Ніны Тарас. Немалы шлях прайшла песня паэтаў з таго часу, з дня свайго нараджэння і да сённяшніх дзён — калі чэрні вайны. І прасачыў гэты шлях нашым моцкам па вылучанай Дзяржаўным выдавецтвам БССР кнізе Ніны Тарас «Кветка шчасця», у якой сабраў усе лепшыя, што створана паэтаў за гады творчай працы.

Вершы Н. Тарас даверасцёўскага часу — шырыя, трохі журботныя песні пра пакуты роднага краю ў беланакім яме, пра беспасветнае маленства і юнацтва пакалення паэтаў. У гэтых песнях — праўда жыцця, сурова і багатазнана, і іх гучыць голас чалавека, сэрца якога баліць аб гаротных і абалодных.

Змрочныя, як і само жыццё, малюны выходзіць з-пад перапісання. Вёска-жабракча... Шпінцініца ў хаце. «Над міскай пустой чацвёрдай дзёндэй, «маці на пальцах худых да жыцця лічыць выдзель». Крукам гнэціну на полі враты, і думы пра галодную сям'ю не даюць яму спакоў. Усюды ўсё дэша, што створана ступае яго імяніны спадарожнік — гора, і «жаўранак недзе ў хмарах разліў званкае гора» («Вясна», 1937).

Вецер, мароз, завіруха... Замецце снегам сцягам дарогі, заснапаны гурбамі вёскі. Адзінокі старац з торбамі пераз плечы брыдзе ў свет, тупае ад вёскі да вёскі, шукаючы скарыні хлеба.

Пракладваю сцэжку на гурбах лямі. Пакідаюце лямі доўгія сляды... Шэ ж за хлэбам лёгка па люлях шчаціна, — Эх, жыццё, жыццё ты, цяжка гады!...

Латае сярмягу адзінока вецер І над лесам горка плача у галлі Ды ізноў імчыцца па шырокім свеце Праз палі глухія, снежныя палі.

Хіба там, у вёсцы, дзе спяляе гора, Дзе дрыжыць ад смяхоў вецерам сям'я, Вынесе батрачка дустачку з каморы, Хоць вясной спаткае гора і сама («Замятае снегам...», 1937).

«Ніна Тарас. Кветка шчасця. Дзяржаўнае выдавецтва БССР. Мінск, 1958.

Сапраўды, суровы лёс пакалення! У вершы Н. Тарас уваходзіць будаўнік — з думкі, прадаўжыўшы рух, а гарачым сэрцам і нявольным жаданнем адбудоваць бацькаўшчыну, разбураныя вайнай навалы, зрабіць яго жыццё прыгажэйшым і святлейшым, як быў, каб,

... узяўшыся са спы, Наш сын у вольных пальчыках Ганю ласцюкам на сцяну Сваіх праменьняў зайчыка. («Хая вайна, як цяжкі сон...», 1946).

Неспакойны, няўрымслівы герой паэтаў анімае воякам роднага гора, і сэрца яго радуецца, што гэта яго рукамі творыцца новая вяс, што ўсё ў нас робіцца да нашага пудоўнага савецкага чалавека. Ён учора добра паказаў усюму свету, што ўмее мужна, а вайкай адвагай ваяваць і здабываць перамогу, але ён не хоча новай вайны, не хоць, каб у яго агні зноў палаяла родная бацькаўшчына, знішчалася здобыты яго мазольныя рук.

У пасляваенныя гады паэты ўсё тэматычна дзілазон творчасці Н. Тарас, кола пытанняў, якія цікавілі і хвалявалі паэтаў, стала значна большым.

Намного пастарэў і ўзружаў за свай немалы шлях верш Ніны Тарас. Што гэта не хапала ў ім на пачатку творчай дарогі аўтара.

Не стала, перш за ўсё, мастацкай свежасці, навіны. Маладая паэтка не заўсёды знаходзіла свой новы мастацкі вобраз, патрыятычную дэталю, якія б адрознівалі ў яе творы ад тых, якія ў агульнай масе, у шырокім агульным месцы ў вершах, штампаваных, трафарэтных вобразам, празвычымі радкі і строфамі.

Заўважальна паўтарае. Асобныя дэталі і вобразы Н. Тарас, упадаючы, іныя раз пераносіцца з верша ў верш, паўтараюць зноў і зноў. Так было, напрыклад, з вецерам, які можна сустрэць амаль у кожным вершы маладога аўтара: «удзыхнулі ў полі вятры» («Вясна»), «доўга вецер з травой галяраў» («Разлітае вецер»), «званыя вятры замятае вецерам» («Замятае вецерам...»), «вечер лісцяў намятаў» («На бруку»), «лісця вецера», «блытаўся вецер», «вечер стагнаў» («За кудзелай»), «шалакалі вятры» («Хопь мая песня»), «вятры доўга напалі» («На Новы год»). І ў шмат-шмат іншых вершах на ўсё тое плача, жаласна, гудзе, свешча, звынае, іспяе і г. д. усё тое жа вецер. Н. Тарас забывала, што патрыятычны вобраз, які ў дадзены момант быў, ад частага ўжывання, ад паўтараў традыцы сваю першапачатковую свежасць і сілу ўдаляе ад чытача і ператвараецца ў звычайны штамп.

А штамп у паэзіі — гэта азначае выстэрадзе, якое трэба бялізна выпаловаць.

Імяла было ў вершах Н. Тарас 30-х гадоў невыразнасць, нагарабны радкі і строф, неадкладных, нядаўных патрыятычных вобразаў і дэталей, што ішо, вядома, ад малодзці і нявыжытасці аўтара.

Іншай стала культура верша Ніны Тарас у гады вайны і асабліва ў пасляваенны час, на новы, больш высока патэтычны ўзровень узналася яна.

Паэтка імкнецца да выразных, запамінальных мастацкіх вобразаў, да яркіх патрыятычных дэталей. Ёй ўдасца звычайна, будзённым знаходзіць патрыятычны, і тады на малюнах кладацца свежая фарба. Прыгадаем жыццё ў вершы «Раскадаў вецер спедае калосе...»:

Ляжак снапы... Бруйня над лясамі Смуга паўдзённая, нібыта дым. Гліняны збан з вадзою пад снапамі, І конік плавае зялёны ў ім.

(Закачанне на 4-й стар.)

Навіны культуры і мастацтва ў Польшчы

«Польская літаратурна крытыка, 1800 — 1914» — так называецца чатырохтомны Дзяржаўнага Наувокува Выдавецтва, які змяшчае багаты выбар тэкстаў перакрыжнік. Ужо вышаў першы том; ён ахоплівае перыяд польскай крытыкі да Махніцкага. У другім томе знойдуць месца матэрыялы перыяду ад 1863 г. у тэрмін — да пачатку XX ст. у чаргавым томе ад 1914 г.

Шасцісотая гадавіца Ісаванія Ягелонскага ўніверсітэта прыпадае на 12 мая 1964 г. Аб падрыхтоўцы да юбілею інфармаваў нядаўна на прэксфармэнтны рэктар універсітэта прафесар Стэфан Гыжыбоўскі, які падкрэсліў, што ў бліжэйшыя гады ўніверсітэт будзе значна пашырацца на гэтым мэты адпачыска калія 200 млн. злотых. Старажытнейшая польская навуковая ўстанова ўзагадана новымі памыкаваннямі да факультэтаў фізікі, матэматыкі, біялогіі, гуманітарнага, а таксама да астранамічнай абсерваторыі.

Будучы значна пашырацца друкарня, батанічны сад, памыкаванні для студэнтаў, Ягелонска бібліятэка. П'ятым Гадоўнага Праўлення Савіцка польскай літаратуры, які адбыўся ў чэрні, абмеркаваў некаторыя праблемы літаратурнага жыцця.

— Я пацятаю. Але працаваць я не мог. Прабляў вачыма па радках, а ў вухах гучала мелодыя песні аб нейкай няшчаснай долі, аб нейкім няўдалым каханні. Я пайшоў у спальню. Але і заснуць мне не ўдалося. Ляжаў, кунуў і глыбейшымі кунуўся аркі месці. І раптам я замір. Густы чорны цень у адно імгненне акрыў акно, і ў пакоі стала цёмна. Сарваўшы з сябе коўдру, я сеў. За акном стаў чалавек. Прыпавішы тварам да запачагала шкла, ён зазіраў у спальню.

— Ніна! — прашапцеў я. — Прачыся. — Сні, сні, мілы, — павярнуўшыся ва другі бок, прамармытала яна. — Дзе правіны ж ты! — зычней праказаў я. — Да нас не стуканца.

— Стуканца?! — Ніна імгненна села. Чалавек за акном заворушыўся, пастукаў у шыбу. Ніна прыпала да мяго галава. Яна дрэжыла.

— Хто гэта? — спытаў я, стараючыся зазіраць ёй у вочы і зразумець прычыну яго спакоў. — Маўчы. Ён зараз пойдзе, — прашаптала Ніна, мацнейшы скачючымі рукамі мей плачо.

— Я выйду і спытаю, што яму трэба. Але Ніна затрымала мяне: — Не, не! Лепш я сама! Не запалываючы лямпы, яна апраўдала халат і вышла ў сенцы.

Я ўжо апраўдана і запаліў лямпу, калі яны ўвайшлі. Пры святле я разгледзеў некалькіх начнога гасця. Гэта быў хлопек гадоў дваццаці пяці, высокага росту, бялыя, у форме матрос. У правай руцэ ён трымаў чамалад, у левай — брычкаўку.

— Ну, што ж, раз прыходзіць — сядзі. Пасля доўгата маўчання прамавіла Ніна і паказала гасцю на крэсла. Той адрозіў ж сеў. — Атрымаў мей пісьмо? — прысеўшы на канале насупраць, спытала Ніна. — Пісьмо? Гэта тое...

— Тое пісьмо, у якім я паведаміла, што выйша замуж? — Атрымаў. Ды... Не паверыў. Думаў, зноў трымаў мяне, помніш... — Помічы? Камо помніш? Ды ты, Баркевіч, нават гэтага не варты. Чуеш?

— Што ж мне рабіць, Ніна? — Пакінуў мой раб і назаўсёды забыў да яго дарогі? Мне агідна глядзець на цябе, Чурч? Агідна! Я заўважыў, як абваліў рукі матроса. Нібы шукаючы абароны, ён зірнуў на мяне, потым зноў на Ніну і ўстаў з крэсла.

— Даруйце, — праказаў хрыпала і ўзнуў з падлогі чамалад. — Я пайду.

— Ідзі. А дараваньне... Ніна горка ўсміхнулася, паківала галавой. — Хіба тамно даруецца? Хіба ты сам себе дараваш?

Баркевіч утуліў галаву ў плечы, нядаў ён бескарыку. Да парогна момант затрымаўся, хацеў нешта сказаць і не сказаў. Выйшаў.

Я доўга глядзеў на значыныя дзверы, потым павярнуўся да Ніны. Закрыўшы твар рукамі, яна сядзела нерухома. Але вочы яе сілагналі ўніз, і ў ўдэржылі. Ніна ўсміхнулася. Вочы яе былі сухія і чыстыя. Мне стала страшна.

— Ніна! — усклікнуў я, шпарка падшоўшы да яе. — Што з табою? — Нічога... Ён пайшоў? Ну і добра... Яна правала рукой па ібе, уздыхнула: — Давай будзем адпачываць.

— Не! — крыкнуў я, сцінаючы кулакі. — Ты ўсё расказаш мне зараз! — Прашу, не прымушай мяне! Не магу я, не магу сёння! — Ніна працігнула да мяне рукі, кусачы вусны. — Пашкадай мяне, мілы... Цяжка мне, ой, як балоча і цяжка!

Яна запыхалася. Але слёзы не затухлі маёй лютасці. Грымушыў кулаком па сталае, я закравуў. — Ага, пашкадай! А ты сама? Чаму ты не пашкадала Баркевіча, абвала вакол пальца мяне, а можа, і яшчэ каго, вась такога даверлівага дурыя, як я? Чаму ты шукала мяне? Чаму ты дарыла мне скала, што ў цябе ёсць муж чалавек, з якім ты жывеш? Чаму, пытаю?

Ніна збылася, закалчалася ён прыгожым плечы. Але мяне ўжо нішто не кранала.

— Чаму, пытаю? — у тупой зацікаці паўтараў я і трос кулакамі. — У мяне не было мужа... — Не было! А хто ж гэта быў? Сусед?

— Я забараніла гэтаму чалавеку пераступаць парог мой парог. — Ха-ха-ха! — зарэгатала я проста ёй у твар. — Яна забараніла мужу пераступаць парог яго хаты!

— Ды зразумей жа ты мяне! — усклінула Ніна, зноў працягваючы да мяне рукі. — Не віванава я перад табою!

— Ну, але! Святая мадона! — Вася! — Да д'ябла! У мяне ёсць сумленне. Я не жадаю на чужой будзе будаваць свай шчасце. Не хачу! Я сарваў з вешалкі шыбель і выйша на вулицу.

Калі на ўсходзе зарукавала неба, я цвёрда вырашыў не вяртацца да Ніны. Што мне больш гаварыць з ёй? Хіба і так не ўсё ясна? Заўтра яна вернецца да Баркевіча, а я...

На Далёкі Усход пасмаліў групу камандзіраў. Прапарсыў і я. Маю ты ўважліва, і не развітаўшыся

з Нінай, я сеў у вагон, які павёз мяне ў далёкі край... Больш як два дзесяцігоддзі насіў мяне лёс па неабяжынах прасторах зямлі. За гэты час навуцёлы забавіла мяне вочы, і раптам шклянка ў яго руцэ хіснулася — даруў мне, Вася, — прамармытаў ён глухім голасам. — Я, стары дурань, і не падаўма, што мінула столькі год, такая вядома...

— Што ты, Мікола! Я другі раз не жаніўся. — Я другі? — Баркевіч паставіў шклянку і нахіліўся да мяне. — Ды ты што?

— Ну, праўду кажу! Я, браце, адзін на зямлі, як тая зямля! — Значыць, ты яе пакінуў? — Каго — яе? — Ты пакінуў Ніну?

— Я таксама паставіў шклянку і зірнуў у вочы Баркевічу. Па яго твары, па яго апошніх словах я зраза-

меў, што ў маім і ягоным жыцці залягалася нешта непараўна страшнае і што аб гэтым мы дведзідзілі толькі сёння.

— Эх, дурань ты, дурань, Вася! Яна ж так кахала цябе, і гэта! — Баркевіч устаў і, істаючы, выйшаў з аклушы.

Агулашны, я лёг і заплюшчыў вочы. У сэрцы мам стада пуста і прыгара. Здавалася, туды ўварваўся ўраган і вымее ўсё, што там хавалася. Я

